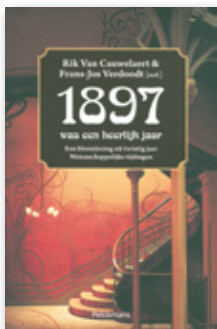

RECENSIES & SIGNALEMENTEN

BLOEMLEZING UIT TWINTIG JAAR 'WETENSCHAPPELIJKE TIJDINGEN'

JOHANNES KOLL

Rik Van Cauwelaert & Frans-Jos Verdoodt (red.), *1897 was een heerlijk jaar. Een bloemlezing uit twintig jaar 'Wetenschappelijke tijdingen'*
Kalmthout, Pelckmans, 2014, 406 pp.,
ill., ISBN 9789028977174

Voor *Wetenschappelijke tijdingen* was het jaar 2015 in meerdere opzichten van belang. Het *Tijdschrift over de geschiedenis van de Vlaamse beweging* (zoals de ondertitel sinds 1981 luidt) vierde zijn vijfenzeventigste verjaardag onder de titel *Wetenschappelijke tijdingen* en zijn tachtigste verjaardag überhaupt.

Voorts droeg Frans-Jos Verdoodt die sinds 1994 als redactiesecretaris fungeerde en daarenboven twintig jaar lang directeur van het Archief en Documentatiecentrum voor het Vlaams-nationalisme (ADVNI) was de redactionele verantwoordelijkheid voor het tijdschrift over aan Bruno De Wever. Terwijl Verdoodt voor zijn verdiensten met een *Acta amicorum* geëerd werd¹ is de bundel *1897 was een heerlijk*

jaar met een bloemlezing uit twintig jaar Wetenschappelijke tijdingen bedoeld als een 'hulde' aan het tijdschrift. (p. 7)

De anthologie wordt ingeleid door Verdoodts verhaal over de geschiedenis van het tijdschrift. Zijn schets van de ontwikkeling op het vlak van de thematische gerichtheid, de institutionele omstandigheden en het leidinggevende personeel is zeer instructief – niet het minst voor abonnees van het tijdschrift en leden van diens raad van advies (waartoe de recensent behoort).² Verdoodt onderlijnt dat de oorspronkelijke bedoeling erin lag de resultaten van het toen in Vlaanderen in verschillende domeinen verrichtte wetenschappelijk onderzoek meer algemeen bekend te maken. Dat dit in het Nederlands gebeurde, toont aan hoe zeer *Wetenschap in Vlaanderen* (zoals de titel oorspronkelijk luidde) een bijdrage wou leveren tot de ontvoogding van het Vlaamse wetenschapsbedrijf. Via de distantie van de vanzelfsprekendheid welke het Frans als de overwegende wetenschapstaal in België toen had, maakte het tijdschrift deel uit van de strijd om de vervlaamsing van Vlaanderen op cultureel vlak. Tegen deze achtergrond wordt de titel begrijpelijk die Frans-Jos Verdoodt en journalist Rik Van Cauwelaert aan de bloemlezing gegeven hebben: *1897 was een heerlijk jaar*

— 1 Br. De Wever (red.), *Servare modum, finemque tenere, naturamque sequi. Acta amicorum Frans-Jos Verdoodt*, in: *WT*, jg. 74, 2015, nr. 4.

— 2 Deze recensie reflecteert uitsluitend mijn eigen mening, niet die van de internationale raad van advies. Bij de voorbereiding en publicatie van het boek was ik in geen enkele wijze betrokken.

verwijst naar het hoofdartikel waarmee Jozef Goossenaerts in de zomer van 1935 het eerste nummer van *Wetenschap in Vlaanderen* opende. Hierin heette het onder meer: “1897 was in Vlaanderen een heerlijk jaar. Toen verscheen niet alleen het grondlegend verslag van wijlen Prof. [Julius] Mac Leod over de vernederlandsing van ’s Rijks Universiteit te Gent, maar tevens werd op zijn initiatief (...) de eerste zuiver wetenschappelijke Landdag gehouden die ooit in Vlaanderen plaats had (...). In arm Vlaanderen gold het als een rijke belofte.” (p. 12)³ In 1980 werd het perspectief van *Wetenschappelijke tijdingen* fundamenteel gewijzigd. Sindsdien staat de geschiedenis van de Vlaamse en – in mindere mate – van de Grootnederlandse beweging centraal. Bovendien ontwikkelde het tijdschrift zich van een flamingantisch ‘strijdblad’ (p. 17) tot een orgaan dat aan internationale wetenschappelijke maatstaven beantwoordt.

Deze historische evolutie kan en wil de anthologie niet natekenen omdat ze niet de hele geschiedenis van *Wetenschappelijke tijdingen* en zijn voorganger weerspiegelt – een ietwat gemiste kans. De 16 geselecteerde artikelen dateren veeleer uit de periode 1997 tot 2013. Volgens de redacteurs werd een keuze gemaakt “van een aantal spraakmakende opstellen uit *Wetenschappelijke tijdingen* over onderwerpen die in het collectieve Vlaamse geheugen tot op vandaag heel gevoelig blijven (...)”. (p. 9) Welk inhoudelijk beeld van het tijdschrift schildert de voorgelegde selectie van de Verdoodtiaanse periode?

De bijdragen in *1897 was een heerlijk jaar* bestrijken een spectrum gaande van de theorievorming betreffende nationalisme (dat men met Luc Boeva nog steeds

— 3 Ook beschikbaar via [http://www.dbnl.org/tekst/_wet003193601_01/\[02.10.2016\]](http://www.dbnl.org/tekst/_wet003193601_01/[02.10.2016]).

als een “höchst unübersichtliches Gelände” (p. 143) mag karakteriseren) over de Duits-Belgische betrekkingen met inbegrip van de invloed en de gevolgen van de twee wereldoorlogen voor België en Vlaanderen tot diverse aspecten van de geschiedenis van de Vlaamse beweging, zoals identiteitsvorming of institutionele, sociale en economische ontwikkelingen. Een aantal biografische bijdragen over politici, ambtenaren en intellectuelen staat naast een serie over de rol van het Belgische koningshuis voor de geschiedenis van het communautair beleid. In verband met de bestraffing van collaboratie in België na de Tweede Wereldoorlog is er het genderperspectief aanwezig en ook het koloniale verleden van het land komt aan bod. Hoewel niet ieder artikel als “sprakmakend opstel” mag beschouwd worden, geeft de selectie per slot van rekening een goed overzicht van de zwaartepunten van *Wetenschappelijke tijdingen* in de afgelopen twee decennia – en daarmee over het recentelijk wetenschappelijk onderzoek naar de geschiedenis van de Vlaamse beweging.

Alternatieven voor de samenstelling van de bundel zouden denkbaar geweest zijn. De Grootnederlandse beweging speelt in de bloemlezing geen rol ofschoon ze in *Wetenschappelijke tijdingen* soms bedacht werd⁴ en haar geschiedenis voor de problematiek van identiteitsvorming in Vlaanderen bij tijd en wijle niet zonder betekenis geweest is. Het feit dat niet minder dan drie omvangrijke recensieartikelen

— 4 Zie bijv. L. Wils, De Groot-Nederlandse beweging, in: *Wetenschappelijke tijdingen*, jg. 64, 2005, nr. 1, pp. 23-34, in het Duits opgenomen in: J. Koll (red.), *Nationale Bewegungen in Belgien. Ein historischer Überblick (Niederlande-Studien, 37)*, Münster e.a., 2009², pp. 135-153.

over Herman van Goethems monografie *De monarchie en “het einde van België”* uit 2008 afgedrukt werden, getuigt van een hoogstaande debatcultuur maar dreigt tegelijkertijd de representativiteit van de selectie voor de behandelde thema’s aan het wankelen te brengen. Mocht er van Franstalige kant een kritische beoordeling van dit boek in *Wt* en de anthologie opgenomen worden zijn, zou dat wellicht interessanter geweest zijn.

Hierin liggen dan ook mijns inziens perspectieven weggelegd voor het toekomstig onderzoek naar de geschiedenis van de Vlaamse beweging (en bijgevolg voor potentiële artikelen in *Wetenschappelijke tijdingen*). De analyse van de Vlaams-Waalse relaties, interacties en interdependenties verdienen verdiepte aandacht, en wel binnen de ‘Belgische’ en soms de Europese of zelfs de internationale context. Dat de redactie in de toekomst de deuren en vensters voor het internationale onderzoek over nationale bewegingen wijd openen wil,⁵ zal er zeker toe bijdragen de wetenschappelijke attractiviteit van het tijdschrift op een hoog peil te houden; dat zou trouwens ook voor transnationale aspecten moeten gelden die naast de analyse van een afzonderlijke nationale beweging op theoretisch en op empirisch vlak tot nieuwe inzichten kunnen leiden.⁶ Met het oog op zulke uitdagingen zal 1897 niet het enige “*heerlijke jaar*” blijven, tenminste niet voor de historiografie over de Vlaamse beweging.

5 Zie het voorwoord van Bruno De Wever in de vermelde feestbundel voor Frans-Jos Verdoodt, *WT*, jg. 74, 2015, nr. 4.

6 Voor een inter- en transnationale aanpak biedt het ADVN via zijn departement NISE (National movements and Intermediary Structures in Europe) een uitstekende institutionele basis.